

Ny opplæringslov bør lovfeste krav om psykologer i PPT

Geir Pettersen
psykologspesialist

Ny opplæringslov bør gi den pedagogisk-psykologiske tjenesten (PPT) et tydeligere psykososialt mandat og innføre krav om at det skal være psykologer i tjenesten. De siste ti årene har psykologer gradvis blitt færre i den pedagogisk-psykologiske tjenesten. Noen steder har tjenesten utviklet seg bort fra å jobbe med elever og barnehage-barns psykososiale miljø. I stedet har snevre spesialpedagogiske problemstillinger og sakkyndige vurderinger fått dominere. Forslag til ny opplæringslov, som nå er til høring, er en ypperlig mulighet til å påpeke viktigheten av å snu denne trenden. Men hvorfor bør vi gjøre det?

Folkehelseperspektivet

Folkehelseperspektivet peker på at helse ikke er noe som skapes i helsetjenestene. I stedet bygges helsen opp – eller brytes ned – der folk lever livet sitt: i skoler, barnehager, familier og på fritidsarenaene. Hvis vi skal styrke folkehelsen, blir dermed disse arenaene de viktigste å intervensere på. I ny opplæringslov bør PPT få et tydeligere mandat til å ivareta psykisk folkehelse. Dette kan knyttes til livsmestring som tverrfaglig tema på skolen.

Der PPT har klart å opprettholde en bredere arbeidsprofil, er det også PPT som har best kompetanse på psykososiale utfordringer som eksempelvis mobbing og utfordringer knyttet til skolenærvær. PPT er på mange måter i en «gullposisjon» overfor skoler og barnehager som folkehelsearenaer (Markovic & Flaaten, 2017).

PPT er på mange måter i en «gullposisjon» overfor skoler og barnehager som folkehelsearenaer

Mobbing

Det er om lag 80 000 (13,3 prosent) av elevene i grunnskolen som er involvert i mobbing, hvis man inkluderer både de som mobber, og de som mobbes (Olweus & Breivik, 2015). Det er selv-sagt først og fremst skolen som sammen med hjemmet skal jobbe med å løse disse utfordringene. Men det er slett ikke alltid enkelt. Noen ganger trenger skoler og hjem bistand utenfra. I mange kommuner er PPT den mest naturlige instansen å henvende seg til, selv om andre – for eksempel skoleeier – også har et klart definert ansvar i noen sammenhenger.

PPT med sin tverrfaglige sammensetning og lange erfaring med utfordringer i skjæringspunktet skole-hjem er den mest naturlige samarbeidspartneren i kommuner der det ikke er opprettet et eget team («Beredskapsteam mot mobbing» e.l.) som jobber med dette. Ny opplæringslov bør tydeliggjøre PPTs rolle i arbeidet mot mobbing i skoler og barnehager, i samarbeid med skoler og barnehager.

Skolefravær

I løpet av pandemien har det kommet rapporter fra hele landet om at elever i stigende grad strever med å møte opp på skolen. Det finnes ingen autoritative tall på hvor mange elever som strever med dette nå, men norske tall fra før pandemien antyder at 3,6 prosent av barn i Norge har tegn på skolevegring (som nok er en litt utdatert betegnelse på noe av fra-været) og har fare for å utvikle skolevegring. Det vil si omtrent ett barn i hver klasse (Havik, 2018). Men disse anslagene er lave sammenlignet med andre, og uansett vil vurderingen av forekomst også henge sammen med hvilken eksakt definisjon av problematisk skolefravær man velger. Det vi vet sikkert, er at problemet er omfattende og har økt i omfang. Mange steder er det PPT som har hjulpet skole, hjem og elever med denne typen utfordringer i mange tiår. Ny opplæringslov bør tydeliggjøre PPTs rolle i arbeidet med skolefraværspromatikk.

På vei mot en P-tjeneste?

Den Pedagogisk-psykologiske tjenesten, PP-tjenesten eller PPT, står på to søyler: den pedagogiske og den psykologiske. I tjenesten jobber tradisjonelt både psykologer og pedagoger, selv om det også er innslag av andre yrkesgrupper. Det at tjenesten tradisjonelt har vært tverrfaglig, har vært ansett som en stor styrke for tjenesten. Mange steder ser vi dessverre at denne tverrfagligheten vannes ut. Det blir færre og færre psykologer i tjenesten, og noen steder er det kun pedagoger.

Psykologer i PPT vil også lettere enn andre kunne se sammenhenger mellom læring og helse.

Selv om pedagoger er fine folk, så er det uansett en svekkelse av tverrfagligheten i tjenesten og av den samlede kompetansen når psykologene forsvinner ut. En styrket tverrfaglighet gir et klart bedre tilbud til kommunens barn og unge. Psykologer i PPT vil også lettere enn andre kunne se sammenhenger mellom læring og helse.

Psykologer har henvisningsrett til spesialisthelsetjenesten og kan, både av den grunn og på bakgrunn av fagkompetanse, bistå med samarbeidet med spesialisthelsetjenesten på en annen måte enn det pedagoger ofte kan. PPT har et dobbelt mandat: Det skal både jobbes med individer og med system. Psykologers kunnskap om organisasjonspsykologi er spesielt nyttig i saker der man jobber med hele sosiale systemer. Tverrfagligheten i PPT og de to søylene bør nå rehabiliteres. Ny opplæringslov bør derfor stille krav om psykologkompetanse i PPT.

Det henstilles til Psykologforeningen om å inkludere forslag om et tydeligere psykososialt mandat for PPT og å stille krav om psykologkompetanse i tjenesten i sitt hørings svar til ny opplæringslov.

Referanser

- Havik, T. (2018). Skolefravær – å forstå og håndtere skolefravær og skolevegring. Gyldendal Akademisk.
- Markovic, A. & Flaaten, C.B. (2017). Psykologiens hemmelige tjeneste. Tidsskrift for Norsk psykologforening, 54(12), 1191–1193.
- Olweus, D., & Breivik, K. (2015). Mobbing i skolen – grunnleggende fakta og tiltak med Olweus-programmet. I K.-I. Klepp & L.E. Aarø (red.), Ungdom, livsstil og helsefremmende arbeid. Gyldendal Akademisk.